

BPSW
beroepsvereniging
van professionals
in sociaal werk

v&vn
Verpleegkundigen
Maatschappij &
Gezondheid

nvo
nederlandse vereniging
van verpleegkundigen en
nursingassistenten

AJN
JEUGDARTSEN NEDERLAND

LVP
LANDELIJKE VERENIGING VAN
VRIJGEVESTIGDE PSYCHOLOGEN
& PSYCHOTHERAPEUTEN

NVK | Nederlandse
Vereniging voor
Kindergeriatrie

BVJONG

FVB
Federatie Verpleegkundigen
Beroep

LHV

**VERENIGING van
PSYCHIATRIE**
KINDEN EN JEUGDSCHIZOFRENIE

NIP
Nederlands Instituut
van Psychologen

**Samenwerkende
Beroepsverenigingen
Jeugd**

Aan de leden van de Vaste Kamercommissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Aan de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Utrecht, 27 maart 2024

Geachte staatssecretaris van VWS, geachte voorzitter en leden van de Vaste Kamercommissie voor VWS,

De Samenwerkende Beroepsverenigingen Jeugd (SBJ) zijn bezorgd over de situatie in de Zikos-afdelingen (Zeer intensieve Kortdurende Observatie en Stabilisatie) waar jongeren met zeer complexe psychiatrische problemen worden behandeld. Ervaringsdeskundige Jason Bhugwandass presenteerde op 12 maart jl. het rapport 'Eenzaam Gesloten' waarin hij de ervaringen toont van 51 jongeren die te maken kregen met ondermaatse zorg, langdurige separatie, een onvoldoende veilige en onvoldoende deskundige omgeving in de Zikos-afdelingen. Voor het debat morgen over dit belangwekkende onderwerp en voor de verdere uitwerking van dit thema, geven de SBJ u graag onderstaande input.

Erkenning ervaringen jongeren in Zikos

De SBJ hechten veel waarde aan de stem van ervaringsdeskundige jongeren. We prijzen dan ook de inzet en het doorzettingsvermogen van Jason om deze misstanden aan het licht te brengen. We zien in de resultaten dat de inspanningen van de professionals op deze afdelingen op veel momenten niet het resultaat heeft opgeleverd dat zichzelf als hulpverleners graag zouden zien. Dit betreuren we ten zeerste. Veel professionals herkennen het geschetste beeld dat de kwaliteit op de Zikos-afdelingen regelmatig tekortschoot. Als SBJ weten we echter ook dat onze collega's veelal onder zware omstandigheden hun best deden in hun werk voor en met deze jongeren met zeer specifieke en/of complexe problematiek, die veel vraagt van betrokken professionals. De complexiteit van het werk of de inzet van onvoldoende bevoegd en bekwaam personeel mag echter nooit een excuus zijn voor de misstanden die Jason in kaart heeft gebracht.

Noodzaak snelle verbeteringen en randvoorwaarden

De ervaringen op deze Zikos-afdelingen onderstrepen het belang van snelle verbeteringen, die niet (alleen) moeten worden gezocht in het sluiten van deze afdelingen. Verbeteringen over de breedte van het werkveld: in de zorg, hulp en ondersteuning aan jeugdigen vóórdát ze op een Zikos-afdeling komen, voordat ze in de gesloten jeugdhulp terecht komen en vooral ook al voordat ze überhaupt in een traject van jeugdhulp komen. Verbeteringen waar de SBJ binnen de Hervormingsagenda Jeugd hard aan werken om die te bewerkstelligen. Specifiek voor alle vormen van gesloten jeugdhulp is het nodig dat professionals vanuit meerdere disciplines voldoende toegerust zijn om juist bij complexe problematiek adequaat te kunnen handelen. Om dit goed te kunnen doen (in de gesloten setting of in andere situaties waarin ze werken met jongeren met grote uitdagingen), zien de SBJ een aantal randvoorwaarden:

BPSW
beroepsvereniging
van professionals
in sociaal werk

v&vn
Verpleegkundigen
Maatschappij &
Gezondheid

nvo
nederlandse vereniging
van orthopedisten en
orthodontisten

AJN
JEUGDARTSEN NEDERLAND

LVP
LANDELIJKE VERENIGING VAN
VRIJGEVESTIGDE PSYCHOLOGEN
& PSYCHOTHERAPEUTEN

NVK Nederlandse
Vereniging voor
Kindergeriatrie

BVJONG

FVB
Federatie van
Verpleegkundigen
in de Beroepsvereniging
van Professionals in Sociaal
Werk

LHV

**NEDERLANDSE
VERENIGING van
PSYCHIATRIE**
KINDEN EN JEUGDPSYCHIATRIE

NIP
Nederlands Instituut
van Psychologen

**Samenwerkende
Beroepsverenigingen
Jeugd**

- 1) Om jongeren goed te ondersteunen trekken professionals zoveel als mogelijk op met de jongeren zelf en met hun omgeving, vanaf het voorveld en de preventie tot de hulp aan jongeren in complexe situaties zoals gesloten jeugdhulp of specialistische kinder- en jeugdpsychiatrie. Essentieel is dat het juiste basisklimaat in deze deelgebieden op orde is en dat er het een veilige omgeving is voor jongeren en professionals. We moeten gezamenlijk bepalen wat de juiste combinatie van competenties en disciplines van professionals is in de verschillende deelgebieden om aan de zorgbehoefte van jongeren tegemoet te komen. Hiervoor is het belangrijk dat deze juiste mix van professionals dan ook in voldoende mate beschikbaar komt door opleiding en financiering. In de volle breedte van het jeugdveld zou wat ons betreft alleen een juiste mix van bevoegd en bekwaam personeel ingezet moeten worden. Via de beroepsverenigingen van SBJ kan deze kwaliteitsborging plaatsvinden in de vorm van opleiding, beroepsregistratie, bij- en nascholing, super- en intervisie en het ontwikkelen en toepassen van richtlijnen.
- 2) Wanneer het in zeer complexe situaties noodzakelijk is, moeten er experts beschikbaar zijn, bijvoorbeeld uit de jeugd-ggz. In plaats van het verplaatsen van jongeren, moeten we de juiste experts betrekken op de plek waar de jongeren de beste zorg en ondersteuning krijgen. Dit vergroot het vertrouwen van jongeren in de betrokken professionals. Dit betekent een kwaliteitsslag, waardoor jongeren vaker op hun plek kunnen blijven en kennis en expertise beschikbaar blijft voor de jongere en zijn systeem te ondersteunen.
- 3) Er moet tijdig perspectief ontstaan voor de jongeren, wat momenteel veelal ontbreekt: waar kan een jongere na dit traject naartoe, welke belemmerende factoren zijn er en hoe kunnen die worden weggenomen? Alleen een integrale aanpak werkt in complexe situaties. Slechts met een betrouwbaar en realistisch perspectief zullen jongeren en hun ouders vertrouwen krijgen in de hulpverlening en in het hulpverleningstraject en zal de draagkracht toenemen.
- 4) Professionals moeten de ruimte krijgen om achteraf te reflecteren op hun handelen (deed ik het goede, hoe kan ik het beter doen?) en steun ervaren van hun organisatie wanneer zaken niet goed (dreigen te) lopen. SBJ heeft inmiddels het initiatief genomen voor het organiseren van een reflectiesessie voor professionals die werkzaam zijn bij de Zikos. Borging van reflectiemogelijkheden moet echter breed worden geïmplementeerd.
- 5) De verbeteringen moeten in gezamenlijkheid en binnen de verschillende domeinen (jeugd, ggz, sociaal domein) worden doorgevoerd. Om te voorkomen dat er een waterbed-effect ontstaat of jongeren niet gelijk in het juiste hulptraject komen, maar steeds nieuwe hulpverleners tegenkomen in nieuwe trajecten.

Naast bovenstaande randvoorwaarden, is het ook van belang dat politiek en maatschappij gaan accepteren dat jongeren soms tijd nodig hebben om de juiste weg te vinden. We veroordelen deze jongeren niet en blijven naast hen staan, ook wanneer zij zelf of anderen last hebben van hun gedrag. Alleen op die manier kunnen jongeren leren en een (hulpverlenings)pad vinden dat leidt tot herstel. Bovendien past het in de lijn van de Hervormingsagenda dat afwijkend gedrag niet te snel moet worden geproblematiseerd, dat niet alle hulpvragen met jeugdhulp hoeven te worden beantwoord en dat jongeren gebaat zijn bij het oppakken van problemen in de context van het gezin.

BPSW
beroepsvereniging
van professionals
in sociaal werk

V&VN
Verpleegkundigen
Maatschappij &
Gezondheid

nvo
Nederlandse Vereniging
van Onderwijzers en
Onderwijskundigen

AJN
JEUGDARTSEN NEDERLAND

LVP
LANDELIJKE VERENIGING VAN
VRIJGEVESTIGDE PSYCHOLOGEN
& PSYCHOTHERAPEUTEN

NVK | Nederlandse
Vereniging voor
Kindergeneeskunde

BV Jong
Beroepsvereniging
van Kinder- en
Jongerenwerkers

FVB
Federatie Vaktherapeutische Beroepen

LHV
Landelijke Huisartsen
Vereniging

**NEDERLANDSE
VERENIGING van
PSYCHIATRIE**
KIND- EN JEUGDPSYCHIATRIE

NIP
Nederlands Instituut
van Psychologen

Samenwerkende
Beroepsverenigingen
Jeugd

Gezamenlijk optrekken bij noodzakelijke verbeteringen

Situaties zoals beschreven in dit rapport mogen nooit meer voorkomen. Op dit moment voelen professionals in de residentiële jeugdhulp soms handelingsverlegenheid bij ingewikkelde en onveilige situaties. Dit kan komen door onvoldoende bekwaamheid, ondersteuning en/of reflectietijd. Dat probleem moeten we echt oplossen. Soms zien professionals zich geconfronteerd met dilemma's, waarbij niet alleen jongeren worden beschadigd, maar ook de professionals zelf schade oplopen omdat ze worden gedwongen te kiezen tussen schadelijke uitkomsten. De roep van jongeren en professionals moet nu leiden tot concrete verbeteringen. De SBJ zien dit dan ook als een gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle partijen die zich bezighouden met de kwaliteit, inhoud en organisatie van de (gesloten) jeugdzorg. En daar willen wij dan ook zeker aan bijdragen.

Alleen als we gezamenlijk optrekken vanuit de professionele inhoud en ervaringen van jeugdigen zelf, kunnen we een oplossing voor dit probleem ontwikkelen. Meer (externe) controle en regelgeving draagt daar o.i. niet aan bij. Dit leidt professionals af van datgene waartoe ze hun werk doen: het welzijn van de jongeren. Daarom trekken we als SBJ binnen de context van de Hervormingsagenda Jeugd op met de cliënten- en jongerenorganisaties. Zo kunnen we samen zoeken naar mogelijkheden hoe om te gaan met onder meer de afbouw van residentiële jeugdhulp. We willen niet alleen dit soort misstanden voorkomen, maar ook de kostbare professionals behouden, die we zo nodig hebben om deze zorg vorm te geven. Dat zijn juist diegenen met de juiste inzet en doorzettingsvermogen: zij die deze verbeteringen ondersteunen en die de benodigde expertise en ervaring in huis hebben. Meer kleinschalig en persoonlijker werken is een goed streven dat zorgvuldig moet worden uitgevoerd om te voorkomen dat misstanden verschuiven naar andere plekken. De Samenwerkende Beroepsverenigingen Jeugd gaan vanuit de vakinhoud hier verder aan bijdragen. Dit alles om die jeugdigen en hun directe omgeving zo goed mogelijk te kunnen helpen, in welke context dan ook.

Verzoek en aanbod

Als SBJ vragen we u om bij toekomstige debatten, indiening en behandeling van wetsvoorstellen op dit gebied de hierboven gestelde randvoorwaarden te betrekken. Uiteraard zijn wij bereid om hierover met u van gedachten te wisselen en over hoe professionals betrokken kunnen worden bij het inzetten en uitvoeren van de verbetermaatregelen.

Met vriendelijke groet,

Namens de Samenwerkende Beroepsverenigingen Jeugd¹,

Pim Hoek (FVB)
voorzitter NVPMT

Nathalie Wils (NVvP)
vice-voorzitter Kinder-
en Jeugdpsychiatrie

Vera Naber (NIP)
voorzitter sectie Jeugd

¹ Samenwerkingsverband van de Beroepsvereniging van professionals in sociaal werk (BPSW), Nederlandse vereniging van pedagogen en onderwijskundigen (NVO), Nederlands Instituut van Psychologen (NIP), Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie (NVvP), Jeugdartsen Nederland (AJN), Verpleegkundigen en verzorgenden Nederland (V&VN), Landelijke huisartsen vereniging (LHV), Nederlandse vereniging voor Kindergeneeskunde (NVK), de Beroepsvereniging voor kinder- en jongerenwerk (BV Jong), Landelijke vereniging van vrijgevestigde psychologen & psychotherapeuten (LVVP), Federatie Vaktherapeutische Beroepen (FVB).